

269

Statsminister Mowinkel: Det hender at en usandhet blir gjentat saa lenge at folk tror den er sandhet. Det hender. Men det var netop for at hindre det at jeg idag satte fingeren paa denne usandhet. Hr. Konow vil vel ikke paaatae, at ~~den~~ Abraham Berge sa~~r~~ paa Skarnes, er ~~sandhet~~ sandhet?

Til hr. O.C. Müller vil jeg si, at hans uttalese~~f~~ for-
 bauset mig i aller høieste grad. "Jeg", sa hr. Müller,
 "har ikke noget ansvar for hr. Berge". Han vasker sine
 hender, han har ikke ~~ansvar~~ ^{det} referatet. Vet ikke hr. Müller
 at han er ^{det} frisindede partiets formand, har han ikke ansvar
 for hvorledes ^{det} frisindede parti driver valgkampen? Jeg vil
 i all fald gjøre opmerksom paa at han bör he det ansvar. -
 Naar hr. Müller sa at det var skammelig av mig at jeg
 kom for lukkede døre med dette, saa vil jeg si, at jeg sa,
 jeg beklaget at møtte komme med dette for lukkede døre,
 men det er i tråd med det vi her behandler. Men, la jeg
 til, saa snart jeg faar anledning, vil jeg si det offentlig.
 Jeg gaar ut fra at disse forhandlinger ikke skal offentlig-
 gjøres; men jeg for min part vil efter hr. Müllers prove-
 kasjon be om, at den~~ne~~ ^{ne} del av mit foredrag, som omhand-
 ler ~~de~~ ^{Abraham} Berge, blir offentliggjort.

J. J. A.
9/20

Statsraad Oftedal: Jeg var ikke forberedt paa at det
spørsmaal som hr. Müller tok frem, skulde bli reist her,

9/20
nemlig spørsmålet om hvilke brennevinsbeholdninger
vinmonopolet ligger inde med og hvorledes det ^{kan} arbetes
sig efterhånden. Jeg vet det ikke og kan derfor ikke svare
paa det idag, - jeg er jo nølrig kommet i socialdepartementet -
men jeg skal la det undersøke og snarest mulig gi hr.
Müller svar.

9/11
Rejsefund: I anledning av hr. Pönders foredrag, hvort han henstillet til regjeringen at den maatte sørge for, at der blev gjort indrømmelser for den norske russebehandlende fisk ~~eksport~~ i form av toldlettelse, helst hel toldfrihet, saa kan jeg nevne, at i det utkast som vi har forelagt for de russiske delegerede, og som ogsaa har forenlediget lange forhandlinger om dets artikkel 10, heter det bl.a.:

9/11
 "At saltet ~~skal~~ ~~sald~~ og anden saltfisk samt klipfisk og tørfisk av norsk oprindelse ved indførsel til Nord-russiske havne skal være fritat for told og andre utgifter av hvilkensonhelst art".

~~Indførsels~~
 Det er en av de mange pasuser om ~~de~~ toldlettelser og ~~den~~ toldfrihet som fra norsk side har været drevet gjennem lange og indgaaende forhandlinger med ~~indførsel~~ de russiske delegerede, men om hvilke man til dato ikke er kommet til enighet.

OKKURT

922-980

O. C. Miller: Jeg mener at det har sin interesse for

offentligheten at faa vite ~~om~~ hvor meget det anvendes av den franske konjakkontingent, for hvis der ikke anvendes ~~mere~~ end f. eks. halvpårten av den eller mindre end det, saa er det jo klart at man ~~faar~~ ^{faar} ~~her~~ ^{her} en opmagasinering av brennevin, som tilslut vil sprengte alle rammer, og derved blir ogsaa traktatforholdet til Frankrike tilslut bragt ~~op~~ i en uholdbar situasjon. Det var de oplysninger, jeg ønsket hos socialministeren, og jeg tror at socialministeren ved leilighet bør gi dem til offentligheten, ikke bare til mig personlig.

Med hensyn til at hr. Mowinckel staar i den tro at jeg er frisindede venstres fører, saa maa jeg si, at det er jeg for tiden ikke; jeg er gaat av. ^{Det} er forhenværende statsraad ~~Wefring~~ som nu er partiets formand, jeg staar som næstformand i ^{storting}stortingsgruppen. Dessuten tror jeg at hr. Mowinckel kjendte saa godt hr. Berge ^{fra} ~~den~~ tid han var ~~venstres~~ generalsekretær, at han maa vite at hr. Berge er ikke den mand man kan knekte ~~ved at gi direktivet~~.

981-1000.

1984

✓ 87/8 am III
(Note for either side)

44 Sticks	987, 85, 7, 96
45 1	982, 84
46 16 Sticks	983, 86, 8, 94, 8
47 1 Sticks	989
48 1 Sticks	988, 2, 19
49 1 Sticks	992
50 1 Sticks	994
51 1 Sticks	997

Rev.
M.

981

~~Lo. C. Wittner~~

ved å gi ham direktiver. Han har sin solide og overneviste mening som han nek fremholder fra talerstolen, og jeg tviler heller ikke på, at hvis hr. Mowinkel angriper hr. Berge offentlig - hvaå jeg tillrøder ham å gjøre, og ikke blande dette inn i et stortingsmøte som behandler en ganske annen sak i og for sig, så tror jeg han vil få svar. Og har han gjort hr. Mowinkel urett, så vil han visselig også be ham om undskyldning for det. Jeg tror hr. Berge er mann før begge deler. Jeg kan innskrenke mig til dette.

ppv

Lykke:

Jeg vilde ha sagt det samme som hr. O. C. Miller sa nu, at hvis hr. Berge har brukt de ord som Örebro-^{bladet}s referat ^{beholder} ~~har~~ ^{beholder} ~~han~~, - jeg har nu fått anledning til å se det, jeg har ikke lest det før, - så må han få anledning til å se det, jeg har før det ~~kan~~ ^{ha} han ikke ment. Men hva^{de} han selvfølgelig har ment, det er at under Gunnar Knudssens ægide var det den politikk blev kjørt ^{fra} som har tvunget landet inn på kontingenteringslinjen. Jeg vil si at man skal være meget forsiktig med å bygge uttaler ~~ser~~ ^{kan} et referat av et foredrag. Hr. Abraham Berge har krøvet på å bli vist så meget hensyn, at statsministeren hadde sendt referatet til ham, forelagt ham det og ~~sagt~~ ^{sagt} ~~at~~ ^{at} han hadde brukt disse ord. Så kan e han da etterpå, hvis ~~han~~ ^{han} hadde stått ved det, kommet med ~~sitt~~ ^{sitt} ~~angrep~~ ^{angrep} mot ham før å fare med usannhet. Det vet jo enhver av oss som har vært ute, at når vi har sett gjengitt i avisene referater av foredrag, så er der mangt ~~ting~~ ^{ting} ~~Av~~ ^{Av} som ~~kan~~ ^{kan} ~~dementeres~~ ^{dementeres} av det sludder, hadde jeg nær sagt, som man legges i munnen mange ganger ved ~~referatene~~ ^{as} ~~referatene~~, men skulde man begynne å dementere, så vilde man få nok å be-
 stille. Her ser det ut som foredraget er referert utførlig, men det forhindrer ikke at de uttrykk som statsministeren særlig har festet sig ved, kan være ganske missopfattet av vedkom-
 mende referent. Skal dette offentliggjøres, så må selvfølgelig alle de uttalelser som dreier sig om dette, offentliggjøres, og ikke bare hr. Mowinkels uttalelse om hr. Berge.

913

Statsminister Howinckel:

Tenk, jeg tro~~ve~~ at det vilde være nok så godt om alt blev offentliggjort. For hr. Lykkes uttalelse er jeg meget taknemlig, for det er det riktige å gjøre en undskyldning for en ting som er gal, det setter jeg pris på, ~~men~~ ^{Det var nettopp det jeg} har villet henlede høiras oppmerksomhet på, ^{den} ~~den~~ måte hvorpå der agiteres, og be dem om å sørge for at det ikke skjer mere. Og en ting til. Skulde jeg ha telegraferert til hr. Berge om de uriktigheter som innholdtes i dette foredrag, ~~vi~~ ^{vi} måtte jeg ha telegraferert hele foredraget til ham, for dette er bare et lite eksempel. Hver spalte i dette foredrag inneholder uriktigheter, som hr. Abraham Berge med sitt kjennskap til norsk politikk burde vite var uriktige. Hr. O. O. Miller var inne på noget som jeg tror er riktig. Han sa at hr. Abraham Berge ~~tok~~ ^{for} ikke imot tugt. Jeg tror det er riktig, og ^{ja, kommand} aller minst tar han mot tugt fra en mann som hr. O. O. Miller, ^{at} ~~så~~ ^{at} hr. O. O. Miller befinner sig i en ~~noe~~ vanskelig situasjon.

984

Lykke:

Statsministeren må ikke opfatte det som om jeg har fjort nogen undskyldning på hr. Abraham Bergs vegne. Jeg har sagt, at de ord som er lagt ham i munden, kan jeg ikke tro han har uttalt. Han ^{har formentlig sagt} at det var hr. Gunnar Knudsen og ligeledes hr. Lewinckel man kan tænke før den linje som har ført oss op i denne situation. Hvis statsministeren havde fjort mig den ^{skulle jeg ha understøttet om dette var} sere og spørre mig, ^{om han så} brugte de ord, så kunne han ha sluppet ^{dem} bemærkninger.

985

O.C.MHller:

Jeg må få lov til å si til statsministeren at jeg
tredde det var noget som het statsministerens verdighet. Han sa
at aller minst kunde han tro at statsminister Berge mottok tugt
fra ~~han~~ ^{høya} som O.C.MHller. Hvad mente statsministeren med det?
Det går ikke an for en mann, når han kommer på talerstolen, å
førnerne medlemmer av Stortinget. Jeg kan ikke opfatte det som
annet enn en førnerelse, og jeg må be statsministeren om å fer-
klare sig.

986
Statsminister Howinckel:

Jeg mente at en mand som hr.O.C.Müller, som har stått i denne forsamling og talt om hr.Howinckels 10-11 standpunkter, han er ikke mand til å være sederens vokter overfor nogen.

987

O.C.Müller:

. Jeg har ikke talt om annet med hensyn til hr.Mowinckels
10 standpunkter enn at jeg har referert "Bergens Aftenblad" .
Jeg sa tvertimot at jeg ikke trodde de var så mange.

989

Statsminister Mowinkel:

Hr. O. C. Miller burde kjenne norsk politikk godt nok til
at man burde vite at man ikke bør citere "Bergens Aftenblad".

Amerik:

Jeg hadde tenkt at den øvask som nokse egentlig står i forbindelse med det objektive referat som statsministeren som stats- og utenriksminister skulde gitt, vilde løpt til ende, så man hadde fått omtale sakens realitet. Jeg vil feste mig et øieblikk ved den spanske og portugisiske traktat. Såvidt jeg erindrer var forskjellen mellem de to det, at ved den spanske traktat høiet høire av, og vi fikk en dobbeltgjenger ^{of en traktat} som har forhindret at man siden har fått bedre traktatforhold. Ved den portugisiske traktat vilde man ikke gå videre på den linje, og man blev derfor kvitt de uheldige forhold som klebet ved den spanske traktat. Jeg vil si til hr. O.C. Müller, at hvis han kjente hr. Mowinkel så godt som jeg, vilde han forstå at han kan aldri opprettholde verdigheten i lengden.

99 D^aHembrø:

Jeg tror at det vilde være rimelig og at det vilde være nyttig at en tiltredende statsminister omtalte en tidligere statsminister på en nøget annen måte enn ~~xxx~~ hr. Mowinkel nu har ~~brukt~~ gjort mot hr. Abraham Berge ved flere anledninger. Nu sist brukte han bl.a. det uttrykk, at statsminister Berge tok ikke imot tugt. Jeg formoder at han vil oppstille sig selv som et lysende eksempel ~~for~~^{for} dem som tar mot tugt. Det skulde glede mig om han vilde godtgjøre ~~akt~~ i sin nye stilling at han gjør det. Under debatten førleden om regjeringens erklæring brukte han som et av sine største argumenter, og det betegnet en av de lyriske tinder han hevet sig til, at man skulde aldri oppleve at han reiste land og strand rundt og holdt sådanne foredrag som statsminister Berge holdt. Jeg tror det vil bli vanskelig for hr. Mowinkel å reise land og strand rundt og tale til folkets økonomiske sans på den måte som Abraham Berge gjør. Abraham Berges hele fortid gjør at folk i alvor lytter til hvad han sier. Hr. Mowinkels fortid er ikke den samme.

~~(Asbj. Parisen)~~

990¹²
(991)

Præsidenten: Præsidenten vil ha uttalt, at dette
gear lidt utenfor det utenrikspolitiske, og at det vilde
være hensigtsmessig om man kanskje kunde innskrenke denne
personlige debat lidt.

991

Statsminister Mowinckel: Hr. Hambro er netop kommet tilstede. Hvis han havde været her tidligere vilde han ha vidst, at jeg ikke har sagt andet om Abraham Berge, end at jeg har påstået det han sa om den franske traktat. Det var det min pligt at omtale her i Stortinget idag, det var meget nærliggende for mig at gjøre det, ja jeg maatte gjøre det. Jeg kan ikke rolig se paa at forhold som disse traktatforhold omtales fra landets talerstole paa en usandferdig maate.

992

Madsen: Hr. Hambro kom stormende ind i salen for et par øieblikke siden, og da utbrøt jeg at nu kjørte høre frem med sine forsterkninger, og jeg tror det holder stik. Jeg har læst hr. Berges foredrag. Det var en av høires repræsentanter som sa at han ikke hadde læst det, tillrods for hr. Hambros uttalelse om at folk lyttet til ham med andagt. Jeg har læst det og jeg har ogsaa læst referatet av hans sidste tale i Bodd. Jeg vil si det blir værre og værre jo længere nord han kommer, saa det er virkelig nødvendig at faa de uttalelser, som ~~hxx~~ statsminister Mowinkel fremholdt i sit første foredrag, offentliggjort saa publikum kan faa skille trætten mellem høre og venstre i denne sak.

993

Hambro: Hr. Mowinkel sa, sidste gang han hadde ordet, at han hadde fastet sig ved uttalelsen om den franske traktat. Da han hadde ordet den foregaaende gang uttalte han, at tidligere statsminister Berges foredrag var i den grad faldt av urigtigheter, at hvis han skulde korrigere det helt maatte han ha telegraferet hele foredraget. Det er en ytring som jeg tror er karakteristisk for hr. Mowinkel. Hvis det var uten-riksministeren om at gjøre at berigtige misforstaelser som maatte vere fremkommet i referatet i "Örebroadet", hadde det, som hr. Lykke uttalte, været anledning til at gjøre det paa en andem maate end det er skeet her. Men hr. Mowinkel har foretrukket at gjemme dette for at kunne benytte det i et møte her for lukkede dører. Jeg tror det er tilstrækkelig til karakterisering av situationen.

994

Scherlo: Jeg kan ikke lægge skjul paa, at det er noget visst forfriskende/^{ved} at høre paa denne føbet og lagt- ta det - jeg vil si - indødtte hød som heldigvis er mellem endel hōirermand og endel venstremand. Under debatten om venstreregeringens erklæring hādde jeg en beklæmmende følelse av, at den nye statsminister begyndte at gaa paa frierfōtter til hōirre. Idag er situationen heldigvis helt anderledes. Jeg vil si: kjōr paa slik, det skader ikke. Jeg er helt enig i det som hr. Mowinckel sa om hr. Abraham Berge. Jeg har selv læst det foredrag, og jeg vil si at noget saa uvæderheftig træffer man sjeldn paa, selv i en valgagitation. Han fandt at kunne reise op paa Hedemarken og omtale os kommunister som gale mennesker. Jeg vil si at om en kommunistisk agitator sa det om en statsminister, saa var det ikke saa farlig, men at en forhenværende statsminister, som gaar paa gravens rand, snakker slik, det synes jeg er ganske uværdig, og det viser altsaa at man ikke er sig selv ganske anlediger at hōje denne debat - denne del av debatten ✓ virkelig blir offentliggjort. Det vil virke rensende og velgjōrende paa den valgkamp vi nu gaar imōte.

995

Præsidenten: Hvis ikke denne debat nu ~~bliver afsluttet~~ *overhåber avsluttet,*
~~det~~ vil præsidenten bli nødt til at foreslæ taletiden
begrænset til 1 minut. Vi får se foreløbig.

996

O. C. MILLER: Jeg vil støtte statsministerens anmodning om at denne debat offentliggøres. Jeg har indgættning at indvænde imod det, men jeg tror nok at folk udover landet vil bli en smule forundret over hvad vi behandler i møte for lukkede dører i Stortinget, naar de faar læse denne debat i forbindelse med en redegjørelse for vore utenrikspolitiske forhold. Men jeg tror ogsaa at de ytringer, som hr. Mowinckel har ladt falde, er av den art at jeg ikke vet om hr. Mowinckel personlig staar sig paa at de blir offentliggjort. ~~Med det~~
~~hvilken ikke skade helter.~~

997

Moseid: Jeg tror det forholder sig rigtig som hr. Schøflø sa, at han har god grund til at glæde sig over denne episode i Stortinget, og det er beklagelig at det er statsministeren som har fremkaldt den. Da statsministeren for ganske få dage siden stod her og appellerte til alle nordmand, som saa ansvarret i den stilling vi staar i nu, da trodde jeg virkelig det var alvorlig ment, men efter dette ser det ut som det skal være den første opgave at skape strid og splid mellem dem, som ellers kunde samarbeide. Jeg tror ikke vort land er tjent med en saadan optræden.

Præsidenten: Statsministeren Mowinckel har ordet til en kort bemærkning.

998

Statsminister Mowinckel: Det gaar ikke an at tale slik som hr. Moseid taler. Forholdet er jo det at den norske regjering har avgitt en erklæring, og den har allvortlig prøvet paa at samle til samarbeide om store og vanskelige spørsmål. Men hvorledes karakteriseres denne erklæring av den forrige statsminister? Han sa at den nye regjerings program er et kampskrik, en utfordring til det norske folk, og naar der ved siden deraf i et foredrag som den tidligere statsminister holdt, er sterke ~~angreb~~ personlige angreb paa hans efterfølger, saa tror jeg det vil være meget daarlig om man ikke, netop for samarbeidets skyld, søker at paa tale dette og søker at forhindre den slags agitation. Og ~~ikke~~ det jeg har gjort, og forsaavidt synes jeg det er heldig at det var for lukkede dører, - det er at jeg har samodet høre og frisindede i den politiske diskussions renslighets navn at søke at stanse en slik agitation, for den slags agitation fremmer ikke et godt samarbeide om vanskelige spørsmål i denne tid.

Præsidenten: Hr. Hambro har ordet til en kort bemærkning.

999

Hambro: Jeg hørte med interesse at det var av hensyn til det gode samarbeide mellom partiene, at den statsminister hadde tatt opp dette. Jeg lykønsker ham med det og håber at han fremtidig vil fortsatte på denne samarbeidets vei. Det tror jeg regjeringen vil ha glede av. Hr. Scheffo talte om det had^t som råder mellom høyreremand og venstremænd; ~~men~~ det er en ytring som ikke hører nogensteds hjemme, men det har sin interesse av og til at få konstateret den noget svigtende velvilje, hvormed venstremænd omtaler tidligere venstremænd, som befinner sig på de forskjellige stadier av utviklings-skalaen.

